

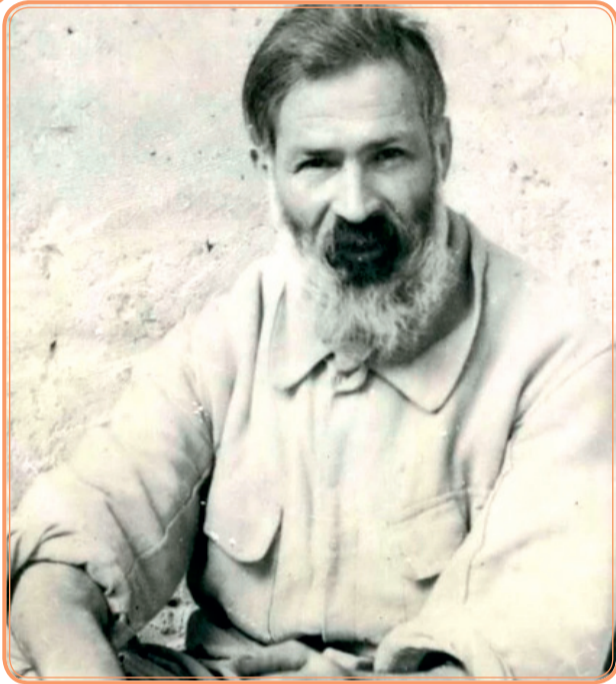
Novăceanul

Publicație lunară independentă

ORAȘUL NOVACI ❖ Anul XIII, Nr. 153 ❖ Joi, 26 Februarie 2026 ❖ ISSN 2392 – 6961

ÎNTRĂ RĂDĂCINI GORJENEȘTI ȘI UNIVERSALITATE - 150 DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI CONSTANTIN BRÂNCUȘI

Luna aceasta, pe data de 19 februarie, s-au împlinit 150 de ani de la nașterea lui Constantin Brâncuși (n. 19 februarie 1876, Hobița, România – d. 16 martie 1957, Paris, Franța), al șaselea copil al Mariei și Radu Brâncuși.

În vremea anului 1876, când s-a născut artistul, cine nu avea pământ era sărac cu adevărat: „Săracul era clăcaș, dijmaș, argat, slugă la curtea moșneanului, a moșierului sau a negustorului. [...]. Radu Brâncuși, tatăl lui Constantin, a posedat avere, moștenită, sub formă de «curea», de 6-7 hectare și a avut șapte copii. Au moștenit, fiecare, cam 1 hectar. Radu Brâncuși s-a căsătorit de două ori. Rămas văduv de tânăr, cu un băiețel, a pețit și a cucerit pe Maria Diaconescu, cu care a avut alți cinci băieți. Dorea o fetiță. N-a mai apucat pe Frusina, fiindcă a decedat în plină bărbăție, cu nevasta însărcinată. Constantin este al șaselea copil. Penultimul”¹.

Formarea artistului Brâncuși a fost timpurie, fiind strâns legată de spațiul gorjean, de universul satului românesc, de arta populară și de meșteșugurile tradiționale. Prima clasă primară a făcut-o la Peștișani, iar mai apoi și-a continuat studiile la Brădiceni. Întreaga sa copilărie a stat sub semnul lucrului alături de tatăl său, talentat în cioplirea lemnului. De aici, până la transfigurarea pietrei, a lemnului și a motivelor geometrice simple, nu a fost decât un singur pas, ca dovadă că simbolurile ancestrale și relația omului cu natura au constituit repere fundamentale pentru întreaga sa creație artistică. Brâncuși intuia, asemenea lui

¹ Petre Pandrea, *Brâncuși. Amintiri și exegeze*, București, Editura Vremea, 2009, p. 31.

Lucian Blaga, faptul că „veșnicia s-a născut la sat”, amintind deseori de rolul decisiv al originii gorjenești în configurarea operelor sale de artă.

Prof. Iuliana FIRU

Pag. 2

Prima zi de primăvară ne aduce tuturor speranță, lumină și dorința de a privi cu încredere spre ceea ce urmează. Mărțișorul, simbol al reînnoirii și al bucuriei, ne amintește că fiecare început poartă în el promisiunea unui nou drum.

Cu ocazia acestei zile speciale, transmit tuturor doamnelor și domnișoarelor din orașul nostru cele mai sincere gânduri de prețuire, sănătate și împlinire. Fie ca primăvara să vă aducă liniște în suflet, zâmbete și puterea de a transforma fiecare zi într-un motiv de bucurie!

Ia mulți ani!

Cu respect și aleasă considerație,
Primarul orașului Novaci,
Dr. Ing. Dumitru LEUȘTEAN

ANUNȚ!!!

Spitalul Orașenesc Novaci - de un secol, aproape de oameni, aproape de casă

Spitalul Orașenesc Novaci marchează în această primăvară un moment istoric: 100 de ani de activitate neîntreruptă. Înființat în 1926, spitalul a reprezentat de-a lungul întregului secol principalul pilon de siguranță pentru locuitorii orașului și ai zonelor învecinate. De la primul său

medic și până la echipa medicală de astăzi, instituția a fost martora nașterii multor generații și locul unde mii de oameni au găsit alinare și vindecare.

Pentru a onora această moștenire impresionantă și pentru a celebra devotamentul tuturor celor care au activat în cadrul acestei unități sanitare, vineri, 6 martie 2026, va avea loc un eveniment special dedicat Centenarului.

Sărbătorirea celor 100 de ani de existență reprezintă un omagiu adus trecutului, dar și o confirmare a importanței vitale pe care un spital local o are într-un oraș precum Novaci. Este spațiul care a inspirat numeroși tineri novăceni să devină medici de prestigiu în clinici din țară și din străinătate, păstrând mereu legătura cu locul unde au deprins respectul pentru viață.

CÂTEVA DATE STATISTICE DIN ANUL 1727 DESPRE UNELE LOCALITĂȚI DIN COMPONENTA ORAȘULUI NOVACI – GORJ

Cu aproape un deceniu în urmă, istoricul doljean Dinică Ciobotea a elaborat o monografie dedicată Obștii Peștișani din județul Gorj. În această lucrare, a fost anexată și o statistică din anul 1727, întocmită de către autoritățile austriece, denumită Conscriptio Districtus Syl Superioris (Syl Superior sau Jiul de Sus, fiind vechea denumire a județului Gorj).

De aici se poate afla cum, în primele decenii ale secolului XX, acest județ era împărțit în 4 plăși (cf. E. Hurmuzaki, *Documente privitoare la Istoria Românilor*, vol. VI, p. 325, fiind vorba despre „Plassa de sus, Plassa de jos, Plassa demislovat et Plassa demargine”), fiecare dintre aceste entități administrative având la conducere câte un ispravnic.

Spre surprinderea noastră, localitățile din arealul actualului oraș Novaci nu se regăseau toate în cuprinsul aceleiași plăși (!). De pildă, satele „Belesti”, „Hiristi”, „Novacsi” și „Stecsești” erau arondate la plasa ispravnicului Vlăduț Tetoianul, pe când satele „Holuba” și „Pocsiovaliște” erau în componența plășii conduse de către ispravnicul Mihai Săulescul. Dacă cele dintâi așezări, fără îndoială, se regăseau în „Plassa de sus”, despre cele din urmă nu suntem atât de siguri că erau arondate la „Plassa de margine”.

Cum această statistică – pe care am preluat-o integral din lucrarea istoricului D. Ciobotea amintită anterior, cu excepția denumirilor actuale ale așezărilor – ne oferă informații prețioase despre situația numerică a familiilor, moșiilor sau a animalelor din aceste localități aflate azi în componența orașului Novaci, ne-am gândit că cititorii publicației „Novăceanul” sunt interesați și de astfel de lămuriri. Ca urmare, iată cum se prezenta situația:

Satul „Belesti” (Bercești?) – moșia domnului consilier

Brăiloiu; 3 familii cu moșie; 2 vii (viță de vie!); 2 cai, 4 boi și 3 vaci.

Satul „Hiristi” (Hirișești) – moșia doamnei Maria Brăiloiu; 5 familii cu moșie, 5 familii fără moșie; 7 cai, 7 boi și 17 vaci.

Satul „Holuba” (Huluba) – fără date statistice.

Satul „Novacsi” (Novaci) – moșia doamnei Maria Brăiloiu; 12 familii fără moșie; 11 cai, 7 boi și 21 vaci.

Satul „Pocsiovaliște” (Pociovaliștea) – moșie boierească și megieșească ce ține de Benghești; 9 familii cu moșie, 25

familii fără moșie; 2 văduve/nevolnici; 6 vii; 14 cai, 43 boi și 62 vaci. Satul „Stecsești” (Sitești) – 28 familii fără moșie; 13 vii; 7 cai, 10 boi și 21 vaci.

Post Scriptum: pentru anii 1694 – 1695, vistiernicul Țării Românești, Șerban Greceanu, a poruncit să se întocmească un „Anatefer cu toate dăjdiile și orânduilele”. Aici apar și câteva sate plăieșești din zona Novaci, între care și „Pociovaliștea, Aninișul, Cernădia și Sârbești, Novacii și Urșanii, Aninișul și Huluba, Cărpinișul și Glodenii, Stănceștii și Mușeteștii vecini, Poiana Bengheștilor...” (vezi D.C. Giurescu, *Anateferul. Condicta de porunci a vistieriei lui Constantin Brâncoveanu...*, p. 84).

BIBLIOGRAFIE:

Ciobotea, Dinică, Lolescu, Nicolae, *Obștea Peștișani din Gorj – Monografie*, Editura Universitaria, Craiova, 2017.

Giurescu, Dinu C., *Anateferul. Condicta de porunci a vistieriei lui Constantin Brâncoveanu*, în „Studii și Materiale de Istorie Medie”, vol. V, Editura Academiei, București, 1962.

Hurmuzaki, Eudoxiu, *Documente privitoare la Istoria Românilor*, vol. VI (1700-1750), Stabilimentu Socecu, Sander&Teclu, București, 1878.

Prof. Gabriel SARCINĂ

Urmare din pag. 1

ÎNTRĂ RĂDĂCINI GORJENEȘTI ȘI UNIVERSALITATE...

Hotărârea lui Constantin Brâncuși de a părăsi Hobița a fost văzută ca o căutare a unui sens nou, imposibil de oferit pe deplin în satul natal. Astfel, în perioada anilor 1894-1898, acesta urmează, ca bursier, Școala de Arte și Meserii din Craiova (secția sculptură). Prin talent, multă dăruire și muncă asiduă, Brâncuși realizează la Craiova prima sa lucrare sculpturală, pierdută însă în zilele noastre, cea a lui Gheorghe Chițu, fondatorul Școlii. Acest eveniment marchează și prima apariție în publicistica română a numelui marelui artist, fapt consemnat în revista „Albina”, condusă de George Coșbuc (1897).

Mai apoi, banii primiți din vânzarea către cei apropiați a dreptului din casa părintească și a părții convenite din pământul primit au ajutat la finalizarea studiilor bucureștene de la Școala Națională de Arte Frumoase (1902). Încă din anii studenției, Brâncuși va realiza diverse lucrări, între care de notorietate este *Ecorșeul* (1900-1902), o statuie din ghips realizată sub îndrumarea medicului Dimitrie Gerota. Un an mai târziu, în 1903, artistul va realiza și un monument public, cel al bustului generalului medic Carol Davila, expus în curtea Spitalului Militar Central din București.

Cu bani puțini și fără a doua tranșă primită ca urmare a realizării bustului, deoarece recepția fusese nesatisfăcătoare, în 1904, tânărul gorjean pleacă spre Franța, lăsând în urmă o Românie care începuse deja să-i recunoască talentul, dar care nu-l aprecia pe deplin. Deplasarea spre Franța i-a oferit libertatea totală de care avea nevoie, iar călătoria prin Budapesta, Viena, München și Zürich nu este văzută doar ca o deplasare geografică, ci ca o perioadă de asceză și purificare. Studiile urmate la Școala de Arte și Meserii din Craiova și la Școala Națională de Arte Frumoase din București i-au consolidat baza tehnică, însă adevărata afirmare artistică are loc după stabilirea la Paris, orașul devenind, la începutul secolului XX, un spațiu de întâlnire a artiștilor plastici. Se cunoaște că, la fel cum Brâncuși a părăsit România pentru Franța, așa au făcut-o și Picasso, din Spania, Modigliani, din Italia și Marc Chagall, din Rusia.

Perseverența sa neabătută l-a condus, în 1905, spre admiterea la Școala Națională Superioară de Arte Frumoase din Paris, unde a început să atragă atenția elitelor vremii. În 1907, Brâncuși a început lucrul alături de Auguste Rodin, sculptor, grafician și pictor francez, cel care a revoluționat limbajul sculpturii prin expunerea adevărului uman dincolo de clișeele academiste. Istoricul și criticul de artă Carola Giedion-Welcker îl vede pe Rodin ca fiind omul care s-a aflat la capătul artistului la începutul său de drum în arta sculpturii, căci „Brâncuși se simțea mult mai atras de impulsul emoțional rodinian, de măsura sa umană, chiar dacă arta acestuia aluneca uneori în literatură. [...] Simpatia lui Brâncuși față de Rodin nu era, de altfel, unilaterală, căci și acesta intuise, la rândul său, gravitatea spirituală și elanul plastic genial al tânărului sculptor. S-a gândit chiar să-i propună postul de monitor, în atelierul său. Brâncuși a refuzat însă această ofertă avantajoasă,

preferând independența, chiar cu prețul izolării și al sărăciei”². Aceste aspecte fac trimitere la cele câteva luni în care Brâncuși a fost ucenicul lui Rodin și în care, probabil, a conștientizat că „Nimic nu se înalță la umbra măreților arbori”³. Dorința de a fi independent și de a nu răspunde rigorilor și constrângerilor rodiniene l-au făcut pe Brâncuși să-și aleagă propriul drum, cu intuiția deplină că va fi unul anevoios, ce implică extrem de multă muncă, deoarece „carnea, palpitând la Rodin, încordată ca un arc întins la Michelangelo sau senină în perfecțiunea ei rece la greci, va dispărea sub dalta lui Brâncuși pentru a nu deveni decât ceea ce este în semnificația ei profundă: o modalitate a substanței în acord cu spiritul epistemologic”⁴.

În 1916, Brâncuși și-a creat propriul atelier în strada Impasse Ronsin, nr. 8, fiind văzut ca un spațiu sacru, un „templu al păcii și al calmului”, după cum îl descriau contemporanii săi. Din 1927, atelierul s-a mutat la nr. 11, iar spațiul era considerat de criticul Ezra Pound drept un „univers platonician”, plin de forme pure, unde artistul trăia într-o simplitate greu de înțeles pentru colegii săi de breaslă, obsedați de viața mondenă și de recunoaștere imediată. Acolo, artistul avea să creeze și să trăiască până la sfârșitul vieții. Brâncuși se va desprinde treptat de sculptura academică și își va construi un limbaj artistic propriu, centrat pe **esențializare, simplitate formală și puritate a expresiei**. Lucrări precum *Sărutul*, *Muza adormită*, *Pasărea în văzduh* sau *Domnișoara Pogany* marchează rupturi decisive de tradiția figurativă și deschid noi perspective în sculptura secolului al XX-lea.

Deși integrat în avangarda artistică europeană, Brâncuși nu și-a negat niciodată originea. Dimpotrivă, opera sa păstrează un dialog constant cu simbolistica populară românească. Acest fapt este ilustrat exemplar de **Ansamblul monumental „Calea Eroilor” de la Târgu Jiu**, cu cele patru componente sculpturale: *Masa tăcerii*, *Poarta sărutului*, *Coloana fără sfârșit*, *Aleea scaunelor*. Ansamblul reprezintă nu doar un omagiu adus eroilor Primului Război Mondial, ci este o sinteză a gândirii artistice brâncușiene, în care tradiția, spiritualitatea și modernitatea se întâlnesc într-o expresie de maximă simplitate și profunzime. De-a lungul timpului, despre Brâncuși s-a scris mult. Unele informații s-au dorit a fi credibile, chiar dacă aveau o aură de mister, iar altele au transpus, într-o notă realistă, atât aspecte personale, cât și privitoare la talentul său artistic. Majoritatea informațiilor legate de viața și opera lui Brâncuși sunt scrise în

² Carola Giedion-Welcker, *Constantin Brâncuși*, în românește de Olga Bușneag și Ruxandra Bușneag-Iotzu, București, Editura Meridiane, 1981, pp. 25-26.

³ Constantin Zărnescu, *Aforisme și texte ale lui Brâncuși*, ediția a IV-a revăzută și adăugită, prefață de Marin Sorescu, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2004, p. 96.

⁴ V. G. Paleolog, *C. Brâncuși*, ediție alcătuită și postfață de Florea Firan, trad. din lb. fr. în lb. română de Ioan Lascu, trad. din lb. fr. în lb. eng. de Florentina Anghel și Mihai Coșoveanu, Craiova, Scrisul Românesc Fundația-Editura, 2016, p. 75.

urma morții sale, din modesta sa dorință de a nu ieși în evidență.

David Lewis, arhitectul englez care i-a vizitat atelierul lui Brâncuși de la Paris în ultimii săi ani de viață, a consemnat: „Puținilor scriitori cărora le permitea să-l vadă le spunea, așa după cum mi-a spus și mie: «Promite-mi că nu scrii despre mine atât timp cât sunt în viață!». Iar unora le spunea, câteodată mâniș: «Nu sunt un clau de circ: n-am nevoie de propagandă»”⁵.

Se înțelege că artistul este o persoană modestă și retrasă deseori în spațiul public, deoarece nu voia să atragă atenția esteților vremii, dar care, totuși, era conștient de talentul său și de moștenirea culturală bogată pe care o lasă lumii: „Nu vă puteți da, încă, seama de ceea ce va lasa EU”⁶.

Pentru Gorj și pentru România, Brâncuși nu este doar un mare sculptor, ci este un simbol al forței creatoare născute din tradiție, al spiritului care a reușit să transforme rădăcinile locale într-un limbaj artistic valabil pentru întreaga umanitate. Data de 19 februarie rămâne în conștiința noastră ca fiind o zi de bucurie și de mândrie în special pentru noi, gorjenii, care îl prețuim nespun și-i purtăm aleasă recunoștință pentru tot ceea ce a lăsat Gorjului și fără de care am fi, cu siguranță, mai săraci. La 150 de ani de la nașterea sa, Constantin Brâncuși nu aparține doar istoriei artei, ci eternității. Opera sa continuă să fie studiată, reinterpretată și valorizată în marile muzee ale lumii, iar moștenirea sa artistică confirmă faptul că universalitatea nu presupune renunțarea la identitate, ci, dimpotrivă, asumarea și sublimarea acesteia. Artistul a fost cel care a reușit să recupereze „frumusețea cea dintâi”, reintegrând arta modernă în matca spiritualității universale. Mesajul său este astăzi mai actual ca oricând: într-o lume dominată de tehnologie și viteză, avem nevoie de liniștea atelierului său, de formele sale pure, care să ne amintească de originea noastră divină.

Bibliografie:

Giedion-Welcker, Carola, *Constantin Brâncuși*, în românește de Olga Bușneag și Ruxandra Bușneag-Iotzu, București, Editura Meridiane, 1981.

Lewis, David, *Brâncuși* (colecția „Brâncușiana”), traducere și prefață de Nina Stănculescu, Târgu Jiu, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, 2001.

Paleolog, V. G., *C. Brâncuși*, ediție alcătuită și postfață de Florea Firan, trad. din lb. fr. în lb. română de Ioan Lascu, trad. din lb. fr. în lb. eng. de Florentina Anghel și Mihai Coșoveanu, Craiova, Scrisul Românesc Fundația-Editura, 2016.

Pandrea, Petre, *Brâncuși. Amintiri și exegeze*, București, Editura Vremea, 2009.

Zărnescu, Constantin, *Aforisme și texte ale lui Brâncuși*, ediția a IV-a revăzută și adăugită, prefață de Marin Sorescu, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2004.

⁵ David Lewis, *Brâncuși* (colecția „Brâncușiana”), traducere și prefață de Nina Stănculescu, Târgu Jiu, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, 2001, p. 14.

⁶ Constantin Zărnescu, *op.cit.*, p. 125.

ISTORIE LOCALĂ

„Ca la orice început,
trebuie să începi cu începutul!”

Ofertându-mi-se de către echipa de redacție a ziarului Novăceanul ca să scriu în acest ziar, cu onoarea de a fi un bun Novăcean, am acceptat, fiind de profesie inginer, fără a avea vreo pregătire în domeniul, dar considerându-mă un autodidact, cu o iubire nemărginită în a scormoni prin arhive și a dezvălui concetățenilor mei frânturi din istoria adevărată a locului, dovadă fiind cele peste 3000 de volume din cele 6 cărți ale mele, sponsorizate și distribuite gratuit, celor interesați.

De asemenea, pe această cale îi încurajez pe toți cei care vor, pot și au frânturi din viața lor sau a înaintașilor lor să apeleze la echipa de redacție a acestui ziar, spre a afla și alții nevoile, zmăcinările, bucuriile și realizările apropielii noastre.

Gilort, obârșie, masă și casă a neamului nostru

Numele râului Gilort este de origine dacică, însemnând râu voinic sau râu bogat.

De la modelarea reliefului, râul Gilort a curs neconținut, fiind martorul fiecărei etape a creării omului, a dezvoltării și propășirii lui, pe aceste meleaguri. După asemănarea cursului din amonte al acestui râu, tind să cred că și omul a deprins aceleași trăsături și caractere ca ale acestuia, de a lupta și de a sparge orice barieră naturală sau umană din calea lui, de a se învoluta sau mânâna, ca apoi ieșind în aval să se liniștească și să curgă lin spre a se contopi cu alte râuri, formând un râu mai mare, numit fluviu, metaforic vorbind, oamenii formând o țară, numită România.

Prima atestare documentară a numelui Gilort, referitoare la un „sat Gilort”, este la 18 ianuarie 1480, când Basarab Voievod întărește lui jupân Ticuci cu frații lui Bran, Radu și Pătru stăpânirea asupra unor sate printre care și Banea (Baia de Fier) și Gilort. Ulterior, la 24 aprilie 1484, voievodul Vlad Călugărul întărește lui jupân Bran cu frații săi Radu și Pătru, aceleași sate, numai că satul Gilort aici îl numește Târgul Gilort. Toți acești jupâni, mari proprietari de moșii în zona Novaciului, au legături strânse cu neamul voievozilor Basarab. Putem specula ideea că acest „sat Gilort” (Târgul Gilort) se află în largă depresiune a Novaciului, conform revistei „Arhivele Olteniei”, Anul II, Nr. 7/1923, Fila 173. Denumirea de Gilort este atribuită și unui județ, județul Gilort, când voievodul Radu cel Mare, la 3 mai 1502, dăruiește mănăstirii Govora: „...și în Județul Gilort câte 4 burdufe de brânză și câte 6 cașuri și mertic din casa domnească...”. În „Revista Istorică”, Volumul 9, Anul 1939, într-un articol semnat I. Donat se face referire și la județul Gorj, astfel: „*Comoara cea mai de seamă a simțirii românești se găsește în văile ascunse a râurilor de munte care oricât de mici ne-ar părea, formau odinioară singure câte o țară sau un județ, ca cel al Motrului, al Jaleșului sau al Gilortului, despre care vorbesc documentele atât de puternic a fost simțul și tradiția în aceste văi, încât deosebirea apar de la una la alta.*”

Ideea, titlul și conținutul acestui articol pleacă exact de la citatul subliniat de mai sus.

Râul Gilort izvorăște din munții Parâng prin două izvoare principale, pe dreapta Vârful Mândra și pe stânga Vârful Gruiu. Afluenții Gilortului până la intrarea în orașul Novaci sunt: pârâul Setea Mică-Vest, care se unește cu pârâul Gruiu; pârâul Setea Mică-Est, care izvorăște din Setea Mică și Setea Mare; pârâul Tărtăraș al coamei Groapa; pârâul Măcărița; pârâul Pleșcoia sau Setea Mare, dinspre culmea Călcescu; pârâul

Romanu, care adună la rândul lui pâraiele Mohoru, Păpușa, Mioarele, Romii, Calului, Rădeiu, Dâlbănu și Rânca. Datorită descoperirilor arheologice de la Bugiulești-Vâlcea, din Peștera Muierii și Peștera Părcălabului din Baia de Fier, cât și din Peștera Polovragi, putem spune că acest teritoriu al nostru de la sud de Carpați a fost

populat încă de la apariția primilor homizi. În Neoliticul Vechi, *homo sapiens fossilis*, specia predominantă, se așază pe cursurile apelor, organizându-se în triburi și se ocupă de creșterea animalelor, dar și de cultura plantelor și a cerealelor. Urme ale unor astfel de așezări neolitice se găsesc între Crasna din Vale și Surupați, două dintre ele fiind așezate pe malul stâng al Blahniței și una pe malul drept, formate din câte 3 cercuri concentrice cu raze de circa 5, 10, 15 metri, aceste cercuri observându-se din satelit, dar și de la sol, la fața locului.

Din cauza migrațiilor dinspre stepele pontice a triburilor grecești și a celor traco-cimeriene, populația băștinașă se retrage în munți, ulterior amestecându-se cu migratorii rămași pe teritoriul lor, formându-se geto-dacii. O altă serie de migrații din est continuă cu celții, boii, sciții etc., la fel, populația geto-dacă, fiind asimilată sau asimilând parte din aceștia, formându-se uniunile tribale. Urme de așezări dacice pe râul Gilort sunt: la Albeni, în locul „La Mormiți” și „La Biserica” și la Bengești, casele Bengescu, locul „Podul Gilort”. Să nu uităm și de cetatea dacică de la Polovragi. Prin cucerirea Daciei de către împăratul roman Traian, teritoriul cucerit se colonizează cu triburi de sarmați și coloniști din toate provinciile romane, astfel are loc un alt amestec al populației. O parte dintre daci, numiți dacia liberi, se ascunde în munți, unde

armata romană cu greu poate ajunge. Acești daci liberi sunt numiți de romani ca urmași ai uriașilor, ce li se mai zic „jidovi” sau „novaci”. Vreau să cred că noi, Novăcenii, avem ceva din ADN-ul acestor daci liberi. Urme ale stăpânirii romane sunt multe, dar cele mai elocvente zonei noastre sunt: drumul roman Drobeta - Pasul Vâlcan - Castrul

Roman Bumbești-Jiu - Novaci - Horezu - Râmnicu Vâlcea, care se intersectează la Novaci cu Culoarul IV Roman (actuala Transalpina); pe acest culoar descoperindu-se, nu demult, deasupra stațiunii Rânca, un castru temporar roman (de marș). Castrul temporar roman de la Rânca, Cod RAN 78267.02, la 960 metri sud-vest de Vârful Păpușa (2136 m), la vest de râul Galbenu, la aproximativ 190 metri vest-nord de cabana Transalpina și la marginea nordică a stațiunii Rânca, în suprafață de 5 hectare este descoperit în anul 2024. Alte două descoperiri arheologice romane se găsesc la Ciocadia, la vest de râul Gilort: situl arheologic roman și medieval de la Ciocadia-Codrișoare, Cod RAN 78917.01, Drumul Morii, villa rustica și necropolă medievală se află amplasate pe un platou, la 150 metri est de malul stâng al pârâului Ciocadia și 50 metri est de drumul național 67 C, locuire și descoperire funerară. Villa rustica, epoca romană, sec. II-III, descoperire din anul 2006 a fundației unui edificiu roman, realizat din piatră mare de râu cu legătură de mortar; necropola romană de la Ciocadia-Codrișoare, Cod RAN 78917.04, pe un platou, la circa 200-300 metri nord de villa rustica și la 300 metri est de pârâul Ciocadia, la altitudinea de 440 metri. Descoperire funerară, din 2021, necropolă birituală, epoca romană, sec. II-III. Urme de civilizație daco-romană se găsesc și la Huluba, pe dreapta

drumului național 67 C, în zona numită Runcuri, fără interesul autorităților. Chiar dacă dacii liberi opun rezistență în munți, mai ales pe aliniamentul Jiului de est, populația dacă din munții noștri coboară spre zona de deal și câmpie, amestecându-se cu cei colonizați și chiar cu militari romani pensionați, formând populația daco-romană. După retragerea Aureliană din anul 275, a administrației și armatei romane, la sud de Dunăre, provincia Dacia rămâne fără apărare, la cheremul invaziilor. Parte din populația daco-romană trece Dunărea împreună cu armata și administrația romană, parte rămâne locului, continuându-și viața pe mai departe, între munte și câmpie. La marea invazie a hunilor din anul 376, populația rămasă pe teritoriul fostei provincii Dacia romană, alături de neamurile slavone (slavinii) se retrag masiv în munți, în fugă, chiar și peste dacii liberi. Această retragere se face în special pe cursul râurilor sau pe poteci știute numai de ei.

Râul Gilort, ca și celelalte râuri de munte, stă veghe și santinelă la freamătul vieții, de-a lungul timpului, adăpostind în micile sale grote pe cei care-și caută adăpost și scăpare din ghearele invadatorilor, totodată oferind apă și hrană. Timp de peste 500 de ani populația coboară și urcă din/în munți, în mod regulat, după anotimpuri, urmând o mică transhumanță, dar sunt deseori siliți să rămână în munți sau pe văile râurilor, spre izvoare, pentru siguranța lor, luptând cu prădătorii naturali, formându-se un amestec continuu de populație, care se transformă în populație românească, vorbind limba armanii (vlahă), limbă cu caracter roman-latin. Populația se organizează în familii, triburi, cete și ulterior în jurul anilor 1000 în cnezate și voievodate vasale împărăției bulgare, pentru a se putea administra și a se apăra împotriva vreunui pericol. Cum mai târziu avem un județ Gilort, tind să cred că și primul cnezat de pe Gilort se va numi tot Gilort. În Diploma Ioaniților, regele maghiar Bela al IV-lea numește o țară a Severinului, împreună cu cnezatele lui Ioan și al lui Farkas, până la râul Olt; dar nu dă numele acestor cnezate, ci doar ale lui sunt. Atunci, iarăși putem specula că cnezatul Gilort este a lui Ioan sau Farkas; Farkas din maghiară, însemnând Lup. Ion este numele tradițional cel mai frecvent la români, care devine supranume domnesc al domnitorilor români, „Io”, iar Lupu apare în multe documente românești, în zona noastră.

✍️ **Petrișor CIOCAN zis Șorel**

ÎNTÂMPINAREA DOMNULUI

„Întâmpinarea Domnului” are ca dată de praznuire ziua de 2 februarie în fiecare an, adică la 40 de zile de la nașterea lui Hristos. Așadar, ca să se împlinescă legea, care arată că: „orice prunc de parte bărbătească întâi născut să fie afierosit lui Dumnezeu la 40 de zile de la naștere, prilej cu care avea loc și curățirea mamei după naștere”.

Pruncul adus la templu trebuie să fie închinat de preot lui Dumnezeu, pentru că primul copil care se naștea era sfânt și făgăduit lui Dumnezeu. Astfel că, Fecioara Maria, împreună cu dreptul Iosif, vrând să împlinescă învățătura legii vechi a bisericii Vechiului Testament, au luat pe pruncul Iisus în brațe și au venit la biserică cea mare din Ierusalim la 40 de zile de la nașterea Lui.

Odată cu aceasta era obișnuința ca să aducă preotului două turturele sau doi porumbei, lucru făcut și de Fecioara Maria. Evanghelia ne arată că, acolo, în templul din Ierusalim, au fost întâmpinați de Bătrânul Simion și Proorocița Ana, bătrân care-i făgăduise Duhul Sfânt să nu moară până când nu va vedea pe Domnul Hristos cu trup pe pământ. Astfel că, Bătrânul Simion a ajuns la vârsta de 360 ani, dar iată cum s-a întâmplat acestea: în timpul Împăratului Ptolomeu, care a trăit cu 283 ani înaintea nașterii lui Hristos, s-a hotărât traducerea din limba evreiască în elinească a Sfintei Scripturi. Astfel că, s-a apelat la 70 cărturari mari ai vremii, printre care era și dreptul Simeon, atunci în vârstă de 77 ani și fiecăruia dintre ei i s-a dat să tâlcuiască câte ceva din Sfânta Scriptură, nu unul pe toată.

Lui dreptul Simeon i-a hărăzit sorțul să traducă pe Sfântul Prooroc Isaia, iar când a ajuns la final a avut paragraful „Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel”. Emanuel era tâlcuit „Dumnezeu este cu noi”, iar Bătrânul Simeon, mare cărturar fiind, s-a îndoit în inima lui și a zis: „cum Fecioara să nască, că Fecioara nu poate să nască fără numai o femeie care a trăit cu bărbat”, zicându-și că acolo e o greșeală.

Atunci, el a șters și a scris că „o tânără în ascuns de bărbatul său a trăit cu altul” și multe alte cuvinte care nu erau decât neadevăruri și ură. Apoi, după toate acestea, s-a dus ca să se odihnească. Când a venit din nou Bătrânul Simeon, dimineața a găsit din nou scris frumos „Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște fiu...” și celelalte, și s-a mirat că nu știa cine a scris. Apoi, a doua oară, a șters și

a scris din nou la fel și a stat la pândă să vadă cine este autorul de șterge cuvintele scrise de el. Dar, nu a priceput nimic până când a treia oară i se arată Arhanghelul Gavril, care îl apucă de mâini și zise: „pentru ce te îndoiești Simeone și ți se pare lucru cu neputință la Dumnezeu? Adică Dumnezeu, care a făcut femeia din bărbat, nu poate să scoată bărbat din fecioară? Nu poate, fără bărbat și fără să strice pecețile fecioriei ei, să nască fiu din fecioară?”.

„Iată, pentru că n-ai crezut Cuvântul Domnului care se va împlini la vremea lui, vei trăi până când vei vedea cu ochii tăi pe Emanuel - Hristos și pe Fecioara. Nu vei muri până când nu-L vei pipăi cu mâinile tale”. Și s-a dus Gavril de la dânsul, amintind că toate acestea s-au întâmplat pe când Simeon avea 77 ani.

De atunci, până la nașterea Domnului Hristos, au trecut mulți ani și s-au perindat multe generații de oameni, chiar cărturarii înțelepți se întrebau cât mai trăiește Simeon, acesta din urmă nu le spunea că a fost legat de îngerul Gavril. Duhul Sfânt l-a înștiințat pe Dreptul Simeon ca să meargă la biserică chiar când a venit Fecioara Maria cu pruncul Iisus și cu Bătrânul Iosif, acesta fiind gârbovit de spate și cu vederea slabă. Printre multele mame cu pruncii în brațe aflate în biserică, așteptând molifta de curățire, deodată, în ochii Dreptului Simeon, ajuns la vârsta de 360 ani, s-a ivit o rază de lumină strălucitoare. Acesta, îndreptându-se spre ea, l-a luat pe pruncul în brațe și, cu lacrimi, a zis: „acum slobozește pe robul tău, stăpâne,

după cuvântul tau în pace că au văzut ochii mei mântuirea ta”. Apoi, după ce i-a binecuvântat pe toți, Dreptul Simeon a căzut și i s-au risipit osemintele în biserică, ulterior fiind îngropate lângă zidul bisericii din Ierusalim.

Așa cum aminteam mai sus, în biserică se afla și Proorocița Ana, fata lui Emanuel din neamul lui Așer. Era foarte bătrână, că petrecuse numai 7 ani cu bărbatul, iar în văduvie 84 ani și nu lipsea niciodată de la biserică. Acesta a fost de față când Simeon l-a luat în brațe pe Domnul și a rostit câteva cuvinte pentru mântuirea sufletului.

Sfânta Ana a rostit despre mântuitorul Hristos de față cu toți cei aflați în biserică: „Vedeți voi, oamenilor, pe acest prunc mititel? Acesta a făcut cerul și pământul, toată lumea, soarele, luna, stelele, îngerii și stihiiile, apa, copacii, fiarele pământului, peștii în mare, păsările în văzduh, deci să-i ne închinăm și să-l preamărim pe El”. După ce s-au împlinit toate acestea, Fecioara Maria și cu Iosif s-au întors în Galileea în cetatea Nazareth, iar pruncul Hristos creștea și se întărea cu Duhul Sfânt și se umplea de înțelepciune, iar darul lui Dumnezeu era peste dânsul. Să-i mulțumim Domnului pentru toate în cer și pe pământ și dedesuptul pământului, căci acum și-a plecat capul să fie binecuvântat de mâna preotului, iată ce dar mare este preoția pe pământ.

Astfel că, această imagine cu „Întâmpinarea Domnului” trebuie ca să arate ca „o icoană vie”, care trebuie să o poarte în suflet fiecare mamă creștină care are ca obligație fundamentală să primească în viața ei copiii pe care i-i încredințează Dumnezeu ca pe cele mai prețioase daruri din lumea aceasta.

Praznicul acesta al „Întâmpinării Domnului” are menirea de a se transforma într-o sărbătoare care trebuie să cultive în viața noastră grija părinților pentru creșterea duhovnicească a copiilor lor în comuniunea iubirii veșnice a lui Dumnezeu. Este o sărbătoare care ne arată că Dreptul Simeon a venit la biserică din îndemnul Duhului Sfânt, iar noi, când venim în sărbători și duminici la Sfânta Biserică, venim îndemnați de îngerul păzitor încredințat la botez să ne întâlnim cu Dumnezeu la casa lui.

Ceea ce primim noi toți creștinii în Sfânta Biserică este mult mai înalt decât ce au primit Simeon și Ana în templu, deoarece aici are loc minunea și Întâmpinarea lui Hristos în fiecare liturghie. Amin!

✎ **Preot Iconom Dimitrie-Dorel STĂNICĂ**
Parohia Pociovaliștea

✎ Urmare din pag. 3

Gilort, obârșie, masă și casă...

Deci, posibil ca unul dintre cei doi cneji să stăpânească acest cnezat al Gilortului, iarăși posibil însuși voievodul Litovoi să conducă aceste cnezate, în vreme de război. Între anii 1083-1096 au loc în Oltenia invaziile pecenegilor și cumenilor. Aceiași munți și aceleași râuri devin casa și masa românilor care fug din calea năvălirilor, români care sunt uniți în cnezate, conduși de un cneaz. Mai mulți cnezi se supun, în cazul unui război sau a unor neînțelegeri dintre ei, unui voievod, care îi conduce în luptă sau judecă pricinile dintre ei. Pe la anul 1187 aceste cnezate și voievodate române se supun Imperiului Vlaho-Bulgar al Asăneștilor. Sunt ridicate construcții fortificate, poate peste altele mai vechi, de-a lungul Gilortului, o primă astfel de construcție fiind cea din plaiul de livezi al Novăcenilor, în punctul numit Varmeghie (Vărmeghie, Vermeghie), denumire maghiară prin unirea a două cuvinte, var=oraș și megie=județ, adică reședință de județ sau comitat. Eu, ca nespecialist, mergând la fața locului, pe vârful numit Varmeghie, nu am putut observa nimic deosebit, doar poziția ideală pentru o astfel de cetate, deasupra locului numit Posada. Chiar dacă acest nume a rămas în memoria colectivă a locuitorilor Novăceni, prin viu grai, scriptic îl găsim și într-un act de vânzare cumpărare din anul 1908, în arhivele SJAN Gorj, Fond Tribunalul

Județului Gorj, Inventar Registre, Registrul 406/1908, Fila 51.

O altă cetate de pe Gilort, numită de localnici (informație de la nea Ion Tomescu), cetatea Tătărăscă de la Pociovaliștea, posibil cetatea numită de istoricii mai vechi, „cetatea dispărută de pe Gilort”; astăzi ruină posibilă din aceasta, fiind un zid de sprijin pe o înălțime considerabilă, pe partea dinspre Gilort, dar și multe grămezi de piatră la est de acest zid, situată pe malul stâng al Gilortului, pe partea nordică a drumului Pociovaliștea-Sitești, imediat cum treci podul Gilortului, după construcția în ruină a atelierului de tâmplărie a fostei Arta Novaci. Pe terenul „interior al cetății” se află două construcții, case de locuit, proprietarii inițiali fiind numiți, Tătaru. Primele informații despre neamul Tătaru din Pociovaliștea se găsesc la 17 noiembrie 1808, într-un zapis de danie despre un Anghel Bălan și vărul său Constandin Tătaru, care mai târziu se semnează Constandin Bălănescu. Cel mai des nume întâlnit de Tătaru, ulterior acestui zapis, îl găsim al unui preot Ion Tătaru din Băłani, începând cu sfârșitul anului 1815, ca în anul 1833, preot al bisericii Sitești să fie tot un preot Ion Tătaru. Prima informație despre o cetate la Pociovaliștea, eu o găsesc, într-un zapis din 24 ianuarie 1828, în care Ion Surupăceanu zăt Măria Surdului din Pociovaliștea zice că a răscumpărat 7 din 14 stânjeni, pe di la deal de

cetate, de la Ioniță sânu slugerul George Crăsnaru din Jupânești. Și în alte zapise se fac referiri la o cetate în Pociovaliștea, dar poziționarea efectivă a acestei cetăți o găsesc într-o donație a lui Mihail Siteșcu, a unui teren pentru construcția unei școli, din 24 ianuarie 1914, în arhivele SJAN Gorj, Fond Tribunalul Județului Gorj, Inventar Registre, Registrul 539/1914, Act 867 în care mai sus-numitul donează: „una bucată de pământ latu 20 metri și lungu 40 metri din muchia cetății despre răsărit loc numit colțul cetății, hotarul Băłani Pociovaliștea în centrul comunei Pociovaliștea, venit în proprietatea mea cumpărătură de la Petre P. Tomescu și Stana Gh. Surupăceanu, învecinată la răsărit și apus cu mine donatorul cu partea cemi (sic!) rămâne în această cumpărătură la miază zi cu șoseaua comunală Pociovaliștea-Sitești și la miază noapte cu moștenitorii C. Bibanu. Donez acest loc cu condițiunea a să clădi localul de școală al unei comune loc observat de acea Comisiune Județeană și primit ca bun. În cazul însă de nu se va clădi școala în timp de 2-3 ani cel mult, această donație va rămâne reziliată de drept fără curs de judecată sau somațiune reluându-mi eu donatorul sau succesorii mei posesiunea terenului. Școala va purta numele meu donatorului...”. Numele acestei cetăți, ca și a celor care au fost proprietari, pe așezământul acesteia, nu este foarte clar originea lui, dar speculez că ar avea legătură cu marea invazie

tătară de la 1241, când tătarii ard șiucid tot în calea lor, iar cei mai norocoși se refugiază în munți sau sunt luați robi. Timp de trei ani suntem sub ocupația acestora, retrăgându-se, posibil, dintre acești tătari, hoarde sau parte ale acestora rămân și se stabilesc în cetățile cucerite, chiar amestecându-se cu populația ce a mai rămas, de-a lungul timpului. Cert este că în multe moșii codevălmașe din zonă apare moșul Tătaru sau moșul Tătărăsc. O altă invazie tătară la sud de Carpați are loc și în anul 1257, când alianța româno-maghiară îi înfrânge. Să nu uităm de descoperirea arheologică de la Ciocadia-Codrișoare, Cod RAN 78917.01, unde s-a descoperit o necropolă, epoca medievală, de sfârșitul secolului XIII, unde se observă cum gropile mormintelor de inhumăție medievale secționează nivele ale așezării civile romane din secolul II-III.

Concluzionăm deci, că pe aceste meleaguri ale Gilortului, că s-a numit râu, sat, cnezat sau județ, datorită condițiilor favorabile de relief și de climă, omul a avut continuitate, în ciuda tuturor provocărilor de tot felul, mai mari sau mai mici.

Întorcându-ne strict la râul Gilort, dar și la munții care-l înconjoară, de la gurile izvoarelor până în vecinătatea dealurilor, Gilortul și acești munți au un fundament direct în formarea satelor de mai târziu. Dar despre acestea într-un articol viitor.

NOVACI – 18 februarie 2026, 150 de ani de la nașterea sculptorului „Constantin Brâncuși”

Împreună cu tot Gorjul și toată România, comunitatea novăceană celebrează anul acesta în cadrul unor variate evenimente culturale, 150 de ani de la nașterea MARELUI sculptor gorjean „Constantin Brâncuși”, născut la 19 februarie 1876, la Hobița, în Gorj.

Brâncuși nu a avut vreo legătură cu Novaciul, dar este talentul în fața căruia se închină o lume întreagă, care merită cunoscut de tineri și promovat așa cum se cuvine.

La Novaci, cei 150 de ani de la nașterea marelui sculptor, au fost celebrați elegant, decent și cu mult respect pentru tot ce a reprezentat și reprezintă Brâncuși în cultura românească. Publicul, prezent în număr mare, a asistat la momente artistice inedite concretizate în: texte literare pline de savoare, în dans tematic și dans popular local, expoziție de pictură și fotografie, melodii gorjenești, care au mângâiat cândva sufletul artistului, frânt de dor, acolo, departe de țară.

La eveniment a participat conducerea primăriei din Novaci, respectiv d-nul primar Dumitru Leuștean și a fost prezentă o echipă de la TVR 1 - Viața satului, acea emisiune care intră în casele românilor de peste 60 de ani. Echipa TVR a stat în Novaci câteva zile pentru realizarea unor emisiuni dedicate orașului nostru, despre viața fermierilor din zonă, despre viața culturală a unui orașel, ca al nostru, recunoscut în țară pentru inițiative și activități care promovează cultura și tradițiile românilor. Evenimentele culturale avute în vizor au fost: spectacolul omagial dedicat lui Constantin Brâncuși și „Șezătoare în

făurar”, eveniment asupra căruia ne vom opri într-un număr viitor al acestui ziar.

Manifestarea artistică „CALEA EROILOR - OMAGIU CONSTANTIN BRÂNCUȘI” a fost organizată de Primăria și Consiliul Local Novaci, prin Casa de Cultură Novaci, director artistic - prof. Elena Basarabă. Au colaborat la realizarea programului: Școala Populară de Arte „Constantin Brâncuși” Târgu Jiu, Liceul Teoretic Novaci, Școala Gimnazială Novaci, Școala Gimnazială Pociovaliștea, C. J. C.P.C.T. Gorj și voluntarii din Asociația „Novaci 2030”.

Colectivul de implementare a proiectului cultural dedicat lui Brâncuși, parte a Agendei Culturale a orașului Novaci - 2026, a fost format din instructori, tineri voluntari și cadre didactice din școli, toți interesați de educația comunității în spiritul respectului pentru cultura națională: Petre Popescu, Elena Balan, C-tin Stana, Popescu Ștefan, Țicu Alina Ramona, Marieta Constantinescu, Iuliana Fîru, Ramona Cenușe, Giurca Mădălina, Maricoiu Georgiana, Caterina Cionoiu, coordonator, Elena Basarabă.

Momente artistice de mare sensibilitate a prezentat Ansamblul Folcloric „Nedeia”, în cadrul căruia cei peste 35 de tineri dansatori s-au întrecut pe sine dansând pe ritmurile de inspirație folclorică din opera marelui compozitor român George Enescu, „Rapsodia română”, capodoperă a creației muzicale orchestrale enesciene. Momentul pus în scenă de „Nedeia” a fost sugestiv denumit, „Calea Eroilor”. Pe pași de dans, tinerii au expus povestea și drama prin care au trecut gorjenii în Primul Război Mondial, sursa de inspirație a celui care a realizat Ansamblul Monumental „Calea Eroilor” din Târgu Jiu, Constantin Brâncuși. O poveste dureroasă pornită de la „masa tăcerii”, premergătoare plecării tinerilor la război, continuată cu ultima întâlnire a iubitei și scurtele opriți cu efuziuni de dragoste pe alea scaunelor, urmând apoi sărutul final, de despărțire, sub o „poartă” imaginară a sărutului. Momentul plecării tinerilor la război, înregimentarea acestora, războiul,

urmările acestuia, durerea tinerei care își plânge iubitul pierdut în luptă, sufletul acestuia care se înalță spre cer precum, „Coloana infinitului”, căutările din priviri ale unui suflet „pierdut” pe „Calea Eroilor” cu sufletul împăcat că cei rămași acasă trăiesc într-o țară liberă, au emoționat publicul peste care s-a lăsat o tăcere adâncă. Explozia finală, de bucurie, pe pași de Ciuleandă, a fost de fapt simbolul continuității vieții pe aceste meleaguri, exprimând faptul că viața își are cursul ei.

Spectacolul de dans „Calea Eroilor” va marca prezența ansamblului novăcean în toate festivalurile naționale și internaționale la care va participa pe parcursul perioadei următoare, marcând în acest fel „Anul Constantin Brâncuși”.

Acest dans tematic, care l-a adus pe Brâncuși în fața publicului novăcean într-o formă inedită, este rodul unei excepționale munci în echipă, o echipă formată din conducerea ansamblului, reprezentată de prof. Elena Basarabă, coregraful Petre Popescu, maestrul al mișcării pe pas de dans, membru al Corpului de balet al Ansamblului Artistic Profesionist „Doina Gorjului”, tinerii membri ai ansamblului, dornici de a încerca lucruri noi pe ritmuri necunoscute lor sau măsuri muzicale greu de perceput și părinții acestora, oamenii

puternici din umbră, despre care rareori se vorbește, dar EXISTĂ și urmaresc cu atenție programul copiilor și evoluția întregului ansamblu.

Nu au fost neglijate în spectacol nici gusturile muzicale ale marelui sculptor. Melodiile gorjenești,

despre care memoriile scriu că erau preferatele acestuia, au ajuns în atenția publicului spectator datorită prestației artistice a Grupului vocal folcloric „Nedeia”, secția externă Novaci a Școlii Populare de Artă „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, prof. Elena Balan, corepetitor prof. C-tin Stana și a soliștilor: Călin Cotorcea (caval și fluiet), Andrada Nuță și Andrei Dinulescu (voce).

Pentru prima dată s-a vorbit la Novaci despre grupul tinerilor pictori, care activează în cadrul Casei de Cultură Novaci, intitulat „Viziuni adolescente”, format din elevi pasionați de pictură, care studiază la Liceul Teoretic Novaci, coordonator artistic, prof. Elena Basarabă. Acești tineri și-au expus cu curaj creațiile dedicate sculptorului Brâncuși într-o formă personală, adolescență și plină de semnificații. Frumoși, respectuoși și ... foarte, foarte talentați, creativi, rebeli, nehotărâți în a alege alternativele care să îi scoată din anonim, au prezentat un moment artistic surpriză, demn de tinerețea și visurile lor frumoase.

Momentele frumoase din viața sculptorului legate de relațiile de dragoste, de anii copilăriei și de maturitate artistică ai acestuia, supuse atenției publicului de către elevii ai liceului din Novaci, ai Școlii Gimnaziale Novaci

și Pociovaliștea, sub coordonarea doamnelor profesoare Fîru Iuliana și Cenușe Ramona, au reprezentat sarea și piperul acestei manifestații.

Finalul spectacolului a readus spectatorii în atmosfera specifică Novaciului, prin dansul ciobănesc în interpretarea micuților de la Școala de dans „Nedeia”, instructor voluntar Elena Basarabă, din partea Asociației „Novaci - 2030”.

În aceeași zi cu spectacolul a avut loc și vernisajul expoziției de fotografie „Omagiu C-tin Brâncuși”, realizată de Casa de Cultură Novaci cu sprijinul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj. În perioada următoare această expoziție va fi prezentă în mai multe instituții din orașul Novaci: spital, liceu, școli etc.

Importanța acordată organizării evenimentului cultural „CALEA EROILOR - OMAGIU CONSTANTIN BRÂNCUȘI”, modul în care acesta a fost primit de public, dovedesc interesul acordat de către novăcenii marilor oameni de cultură, operei și moștenirii artistice a celui care a fost considerat părintele sculpturii moderne. Toate acestea vorbesc despre valorificarea patrimoniului cultural local și promovarea personalității lui Constantin Brâncuși, esența tare a unui popor talentat.

✍️ Prof. Elena BASARABĂ,
Coordonatoare a activității
Casei de Cultură Novaci

ION FILIPOIU – SCRISORI

Cele patru *Scrisori* ale volumului ne introduc într-un alt registru liric al poetului.

Satira este una dintre componentele importante ale liricii lui Ion Filipoiu. Este expresia împrejurărilor existenței sale și oglindă a societății în care a trăit. Croit ca un poet romantic paseist, Ion Filipoiu evoluează ca un poet realist-critic, cu o latură de romantism activ-protestatar. *Scrisorile* sale cuprind o veritabilă satiră pe axa poziției nefericite a poetului, într-o societate incapabilă a-l înțelege și a-l promova. Ideea de a compune *Scrisori* a fost preluată de Mihai Eminescu de la Horațiu.

Ion Filipoiu își alcătuieste *Scrisorile* într-un mod diferit și original, păstrând satira și judecarea societății de pe pozițiile poetului confruntat cu atâtea piedici și „personaje” răuvoitoare și incapabile să iasă din tiparele unei ideologii, care încorseta spiritul liber al unui poet cu o înaltă conștiință morală și scriitoricească, nevrând să abdice de la principiile sale, dăltuite într-o viață de privațiuni și confruntată cu adevăratele valori ale neamului românesc.

Adâncul patriotism răzbate din tot ce a scris și cu atât mai virulentă este revolta sa împotriva a tot ce se întâmplă în viața de zi cu zi.

În *Scrisoarea I*, poetul scoate din rafturi „Marea carte a literaturii noastre”. Privirea îl poartă „ca pe-o pânză fermecată”, „De pe bolta cea senină, până-n zariștea carpată”. Asemenea metaforei eminesciene din *Scrisoarea III*, care prefigura creșterea puterii otomane, asemenea unui copac ce-și întindea ramurile peste popoare și întinderi nemăsurate, „cartea” de la pieptul poetului se preschimbă „mirific”, „Ca stejarul din poveste, într-un arbore magnific”: „Parc-o rădăcină crește din coperta ei cea groasă/ Iar cotorul i se face o tulpină maiestuoasă/ Și din ea, apoi, se-nalță o spuzenie de ramuri,/ După cum din omul biblic se născură mii de neamuri/ Și, crescând așa, atinge înălțimi ametoitoare/ Până-și înmoaie vârful în chiar aurul din soare/ Astfel, mi se-nfățișează în visarea mea fantastă/ Diorama literară, în întinderea ei vastă./ Parcă văd suind aieva îndelungile șiraguri,/ Din adâncuri neguroase, peste zariște de veacuri”.

Ceea ce urmează dovedește o cunoaștere exhaustivă a literaturii române, punctând pentru fiecare din personalitățile ce s-au conturat drept piloni de esență și de viziune în complexitatea evoluției literare și culturale a neamului românesc. În lungul și vigurosul lanț evolutiv, de la „cel dintâi, Ovidiu Naso”, filosoful de la Istru, nu lipsește nicio verigă, poetul reușind să realizeze o imagine fabuloasă a secolelor încărcate de opere și personalități ce au marcat epoca în care au trăit. Amintim câteva: „Anonimul geniu”, ce a zămislit „Miorița” ori „Meșterul Manole”, Neagoe Basarab, domn de neam și de cultură cu „a sa Învățătură”, cronicarii, culminând cu personalitatea enciclopedică „Domnul Cantemir”, „celebru filosof ca și istoric/ Gâlcevându-se cu lumea în «Divanu-i alegoric», «Constantin Cantacuzinul ce vorbește de origini», Marea «Școala Ardeleană», «un pivot de uriași»; «Văcăreștii și Goleștii, stâlpi de neam străvechi boieri», Conachi, Asachi, Cârlova, Pann cu-a sa «Povestea vorbeii», apoi patruzeciștiștii de seamă, patrioți și cărturari, «Heliade-Rădulescu, cel titanice ca un zeu», Bolintineanu, «Negruzzi, cel ce pune ale prozei mari însemne», Grigore Alexandrescu, Bălcescu, Bolliac, Ion Catina Mureșan, Sion, Donici, Drăgușanu, Filimon, «și Alecsandri, maestru de culori și de peneluri», Odobescu sau Hasdeu”.

Urmează un moment de cotitură, ilustrat de Titu Maiorescu și „Junimea” și „Convorbirile literare”, ce au făcut posibilă fala literelor noastre: Creangă, Slavici, Caragiale și „poetul nepereche”, Eminescu: „în al lui geniu prinde/ Toate sevele culturii, ce i-au fost lui înainte”. Urmează înnoirile ilustrate de Macedonski cu „Literaturul”, apoi „romantismul rustic”, „Sămănătorismul” cu varianta poporană, „neoclasicii”, apoi marii scriitori, precum Delavrancea, Coșbuc, Iorga, Goga, Iosif, Sadoveanu, Agârbiceanu, Galaction. În acest șir ilustra apar, rând pe rând, scriitorii notabili, care nu au lipsit din manualele școlare: Ibrăileanu, Philippide,

Mateevici, Topîrcanu, Minulescu, Bacovia, Anghel, Petică, Eftimiu, Rebreanu, „cel mai mare dintre toți maștrii în proză”, Camil Petrescu, Papadat-Bengescu, Ionel Teodoreanu, Stere, Păstorel, „inegalabil cu figura lui burlescă”, Cezar Petrescu, Peltz, „cu lumea ovreiască”.

„Iată-acuma, «Moderniștii», cu mentorul Lovinescu, apoi marii creatori precum Arghezi, Botez, Maniu, Ion Pillat, Crainic, Blaga, «scânteind cu raze din corola de minuni» și ermeticul Ion Barbu, născocind «Uvedenrode»/ Ori Cotruș, ce spre Ardealul lui iubit înalță ode...”.

Scrisoarea I culminează cu „acel corimb de critici”: „Perpessicius, Vianu, Cioculescu și Streinu/ Peste toți tronând magistrul Călinescu și-a lui chartă/ Măiestrită îmbinare de istorie și artă...” „Și-ncă alte,

ș-alte ramuri eu le văd spre cer deschise/ Văd asemenea, o sumă de mlădițe și de muguri,/ Care-abia încep să urce spre-ale cerurilor cruguri/ Și, desigur, alte ramuri or s-apară, or să crească,/ Până va suna pe lume dulcea limbă românească...”.

O virulentă satiră se conturează în *Scrisoarea II*. Poetul dezvăluie o viață plină de privațiuni, cu care a trebuit să se confrunte: „Casa mea? Ei, bine, află: e un pod ghebos de vilă,/ Unde-și pun colocariii trocăriia inutilă/ Și-unde doamnele-și usucă iarna rufele cu rândul,/ Când e zloată pe terasă și se răvășește vântul...” Viața de gazetar și de scriitor nu-i oferă nicio perspectivă: „Gazetar? Un pierde-vreme, slugă la mai marii zilei,/ Scârța-scârța pe hârtie, maculând prea albul filei!/ Și redacția? O cloacă de-alogeni umflați în vintre,/ De ce nu zici ca ei, pe bandă, două vorbe n-o să-ți intre,/ Căci loruși misiune ticăloasă e cenzura/ Și, în tot ce scrii, își bagă foarfecul, cu toată ura.../ [...] Eu nu sunt șovin din fire, nici vreun xenofob zelos,/ Însă, crede-mă, mi-e silă, am oroare, mă desfid,/ Să mă cenzureze zilnic un nuș care apatrid,/ [...] Să mă-nvețe ce-i simțirea românească-un venetic/ Să scriu despre țara noastră, despre tot ce-i românesc,/ Cu-aprobarea venirii, după gustu-i mișelesc.../ Căci crezusem despre presă că va fi cu-adevărat/ Cum a fost odinioară: cea de-a patra forță-n stat!/ [...] Și, măcar de-ar fi plătită îndeajuns neroada-ți muncă,/ Dar, de-ar fi să dai în boală, n-ai un pol de bani în pungă!/ Să muncești atât și, totuși, să n-ai chior în buzunare,/ Viață-i asta, țară-i asta și dreptate-i asta oare?”.

În *Scrisoarea III*, poetul își alege un interlocutor imaginar, căruia îi destăinuie drama unei vieți, ce contrastează flagrant cu visurile din adolescență: „Starea mea îți pare, astfel, cel puțin paradoxală/ Și te-ntrebi de sănt același cu colegul tău de școală/ Tânărul ce surprinsese, în gimnaziu și-n liceu,/ Deopotrivă, profesorii și elevii toți, sănt eu?/ Eu, «Poetul» pentru care fetele-și dădeau cu cotul,/ Pentru care, totdeauna, la serbări, venea norodul,/ Toți voind s-audă glasul liceanului cu chică,/ Declamând poeme ample, răspicat

și fără frică/ Peste foarte scurtă vreme, în reviste, pe volume,/ Eu ce-aștept, la urma urmei, de nu fac niciun demers,/ Cum de n-a văzut tiparul nici măcar un singur vers?/ O, prietene, se pare c-ale mele manuscrise/ Sânt sortite să rămână în sertar, pe veci închise”.

Urmează un șir de versuri ce ilustrează replicile celor care urmau să-și dea acordul pentru o eventuală publicare a versurilor sale: „«Cartea-i bună pentru flăcări, autorul pentru ștreang»./ Cum să public, dacă, iată, eu nu știu să cânt în hang?” „Asta este deci regretul. Să m-asemăn tuturoră,/ Îngroșându-le taraful, dânduind cu dânsii hora...” Cei pe care poetul îi detestă sunt „niște nume compromise”, care maculează albul hârtiei „Cu apologii stupide,/ Lingușiri destrăbălate, adulații delirante,/ Frazze sfărâind bombastic și truisme aberante./ [...] Ei se vor reprezentanții beletristicii române/ Și, prin ei, va să se lege cei de ieri cu cei de mâine?”.

Într-un șir de interogații retorice, poetul își revarsă disprețul și revolta împotriva impostorilor care conduc destinele culturii: „Cum își mai privesc copiii, în pupila lor de inger,/ Cum de nu le e rușine de-al lor suflet pur și sincer?/ [...] Cum de nu-i apucă sila, ei de ei, când umblă singuri,/ Când se știu doar de nemernici spală-blide, linge-linguri,/ Genația de mâine va rămâne consternată,/ Nevenindu-i să admită că s-a scris așa deodată/ Și tu-mi ceri să fiu asemeni, ca al lor să-mi fie scrisul?/ O, mai bine cere-mi capul, dar nu-mi cere compromisul”.

Scrisoarea IV se înscrie în aceeași linie a revoltei și disprețului împotriva unei societăți de indivizi care se acoperă de lozinci și sintagme bombastice, alcătuiind un cerc interzis valorilor autentice și cugetului liber: „Câteva șabloane foanfe, subsumate printr-o tildă,/ Strânse într-un tot penibil și ridicol ca de pildă «Bunăstare generală», «Viață demnă, fericită», «Dezvoltare ascendentă», «O societate nouă, un om nou, o nouă eră»... deliranta partitură «...și poporul, ...și poporul!»/ Cel onest rămâne-n urmă și se pierde în neunde,/ Pe când tu, șnapan ilustru, vei ajunge sus, în frunte!” Apucăturile nu sunt noi, ele au mai fost, dar sunt reluate într-o altă „haină”: „Din păcate, totdeauna, înșelat a fost săracul/ De un burtă-verde care, etalându-și mândru fracul,/ Povestea că el va face câtă frunză, câtă iarbă./ [...] Ceea ce te uluiește, de lehamite te umple,/ Este că pe-aceiași cale, tot nu se sfiesc să umble,/ Chiar și-acuma, politrucii, activiștii, surtucarii,/ Din culise-abia mimate, trag de sfoară panglicarii/ Cum e-n preajmă la alegeri, urlă, fulgeră și tună/ Și promit, sieși, asemeni, câte-n soare, câte-n lună...”.

Urmează imagini dezgustătoare cu politrucul care primește în audiență pe „Omul, bietul, nevoiașul, oropsitul, înșelatul,/ Care vine cu speranța-n suflet, să-l ajute «dipotatul»”. Dar, spre marea lui durere, sârmanul își dă seama că vorbește cu pereții, căci politrucul nu se străduiește să înțeleagă ceva sau să-i rezolve problemele: „Azi, partidul e în mână de lingăi și lași nemernici,/ Care și-au uitat menirea, după ce-au ajuns puternici/. Prin urmare, iată, dară, huzuresc și azi tot unii/ Unde e egalitatea ce ne-o urlă toți nebunii?”.

În concluzie, dincolo de satira pe un diagnostic exact al societății, remarcăm curgerea firească în versuri fără cusur și o diversitate de limbaj cu alcătuirii de excepție și cu inovări inedite. Poetul scoțosește cu migală și osârdie în toate cotloanele societății, scoțând la iveală aceleași realități în haine diferite, încât putem vorbi, fără să greșim, de actualitatea clasicilor.

✍ Prof. Dumitru BONDOC

Elevul Dumitru Brezulescu

Dumitru Brezulescu s-a născut la 20 septembrie 1879¹, ca fiu al învățătorului Dumitru Breazu de 37 de ani și Ioana de 21 ani, casnică. După mamă, Brezulescu îl moștenește pe Constantin Smărăndoiu, cel mai bogat om din Aniniși, fapt ce-i va permite, mai târziu, să-și finanțeze studiile, inclusiv la Paris. După decesul tatălui său, în 1884, este numit tutore legal al copilului preotul Radu Perescu, iar din 1890 Ion Gheorghe Preoteșescu, dar grija de creșterea și educația lui a revenit învățătoarei Paulina Rădușescu, căreia Brezulescu îi va păstra o vie prețuire și recunoștință. Aceasta a fost decorată în 1906 cu medalia „Răsplata muncii pentru învățământ”, clasa a II-a, medalie instituită de Spiru Haret în anul 1898 pentru „servicii însemnate aduse învățământului primar și educațiunii populare” (Decretul regal nr. 2287 din 1 iunie 1906, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 57 din 11 (24) iunie 1906, p. 2269). Tânărul Brezulescu a urmat, ca și ceilalți copii din sat, cursurile școlii primare din comuna natală, care își avea sediul în satul Novaci Străini. În 1899, odată cu construirea noului local, aceasta s-a mutat în satul Novaci Români. În anul 1896, diriginte al Școlii Primare Rurale Superioare din comuna Novaci era învățătorul G.I. Morușianu². Elevul Brezulescu a studiat, în cei cinci ani ai învățământului primar, conform programei oficiale, următoarele materii: religia, limba română, aritmetica și geometria, istoria, geografia, științele fizico-naturale, caligrafia, desenul, cântul (muzica) și exerciții gimnastice. Deși arhiva școlii din secolul al XIX-lea nu s-a păstrat, având în vedere evoluția școlară ulterioară, nu greșim dacă considerăm că elevul Brezulescu a avut rezultate școlare strălucite încă de pe băncile școlii primare.

După absolvirea școlii din satul natal, Brezulescu a urmat cursurile Gimnaziului Real din Târgu Jiu între anii 1893-1897. Aici, tânărul elev se face repede remarcat prin calitățile sale și dragostea de învățătură. Într-un articol publicat în „Arhivele Olteniei” din 1936, Iuliu Moșil, pe atunci directorul gimnaziului, își amintea: „Băiatul era serios, cuviincios, învăța foarte bine și în toate clasele a fost premiantul întâi. Fiind deștept, dezghețat, foarte înțelegător, l-am luat pe lângă mine ca un fel de mic secretar, în cancelaria școlii, însărcinarea de care băiatul s-a achitat întotdeauna conștiincios. Îmi plăcea să stau de vorbă cu dânsul, ca să-i pot spune fel de fel de lucruri de care ele n-avea cunoștință și-l supuneam la deosebite examene”³. Rezultatele foarte bune la învățătură ale tânărului Brezulescu sunt confirmate, de această dată, și de documentele de arhivă. Astfel, el s-a înscris

¹Serviciul Județean Gorj al Arhivelor Naționale (în continuare S.J.A.N. Gorj), *Colecția Registre de Stare Civilă a comunei Novaci*, registrul 147/1876-1881, fila 91.

²S.J.A.N. Gorj, *Fond Liceul Tudor Vladimirescu din Târgu Jiu*, dosar 10/1891-1903, f. 6.

³Iuliu Moșil, „Un binefacător al țărănimii: Dumitru Brezulescu” în „Arhivele Olteniei”, an XV, nr. 86-88, iulie-decembrie 1936, pag. 359.

la gimnaziu în baza certificatului nr. 11 din 23 iulie 1893 eliberat de școala rurală Novaci și în clasa a I-a (anul școlar 1893-1894) a obținut următoarele medii totale: religia – 10; limba română – 9,50; limba franceză – 9,75; limba germană – 8; geografia – 9,88; istoria – 9,88; matematica – 9,62; științele fizico-naturale – 9; caligrafia – 9,50; gimnastica – 9,33 și cântul – 9,67⁴. Conform registrului matricol, tânărul Brezulescu avea purtarea „exemplară”, atențiunea „încordată”, știința „exemplară”, iar situația la finele anului „premiant”. În clasa a II-a (anul școlar 1894-1895), media generală era 9,77; iar tânărul Brezulescu locuia cu chirie în locuința lui Savu Topeanu din str. Gărei⁵. Dacă în primii doi ani nu a avut deloc absențe, în clasa a III-a (anul școlar 1895-1896) a avut doar 9 absențe, dintre care doar una nemotivată. Mediile obținute în acest an au fost următoarele: religia – 10; limba română – 9,88; limba franceză – 9,38; limba germană – 10; geografia – 9,88; istoria – 10; matematica – 10; științele naturale – 9; chimia 9,75, contabilitatea – 10, desen și caligrafia – 8,17; muzica – 10 și gimnastica – 7⁶.

Redăm mai jos o lucrare a elevului Brezulescu la istorie notată cu nota 10:

„Pompei, Spartacus, Sertorius și resbelul cu Mithridate:

După moartea lui Sila, desordinele reîncepură cu furie în statul Roman; în Roma poporul se revoltă din nou contra Senatului, pentru a recăpăta drepturile răpitate prin legile lui Sila; în Spania, Quintus Sertorius care fugise acolo încă din timpul lui Sila, atrase la sine pe partizani poporului răsculați; și-și întemeie o republică neatârnată de Roma; în Italia se întâmplă răscoala cea mare a sclavilor sub conducerea unuia din ei, Spartacus; în Asia Mithridate regele Pontului reîncepu resbelul cu Romanii; în sfârșit pe marea Mediterană, pirații (hoji de mare) făceau atâtea prădăciuni încât amenințau să ruineze comerțul întregi. În acele împrejurări grele, nu se găseau între optimați nici un om capabil pentru a apăra statul și a readuce liniștea. Senatul atrase în partea sa, pe tânărul general, Cneius Pompeius din clasa mijlocie a cavalerilor; el se distinsese prin vitejia și talentele sale militare și căpătase un renume mare prin blândețea și purtarea sa înțeleaptă. Pompeius se puse bucuros în serviciul Senatului, comandă armatele republicei, câștigă mai multe victorii strălucite și ajunse în curând cel mai ilustru general al timpului său. Lui Pompeius nu-i a trebuit decât mai multă energie și ambiție pentru a ajunge adevăratul stăpân al Romei. În Spania răscoala lui Sertorius era foarte periculoasă; acel tânăr ager și talentat își formase o armată puternică și bine disciplinată, cu el se uni întreg poporul Spaniol pentru a scăpa de domnia Romei. Sertorius se alie cu Mithridate regele Pontului în contra Romei. Toate armatele trimise de Senat fură învinse. Pompeius fu

⁴S.J.A.N. Gorj, *Fond Liceul Tudor Vladimirescu din Târgu Jiu*, dosar 14/1892-1895, pag. 16.

⁵*Ibidem*, pag. 283.

⁶S.J.A.N. Gorj, *Fond Liceul Tudor Vladimirescu din Târgu Jiu*, dosar 26/1895-1897, pag. 152.

pus în capul armatei din acea țară, dar tocmai atunci un trădător anume Perpennaomoră pe viteazul Sertorius. Pompeius reuși a împrăști pe resculați și a readuce Spania sub ascultarea Romei (72). În Italia șaptezeci de sclavi din Campania se resculară sub conducerea unuia dintre ei Spartacus și chemară la arme pe frații lor de nenorocire. Curând numărul sclavilor ajunse la cincizeci de mii. Luptând cu desperare ei reușiră a distruge câteva legiuni romane și apoi se îndreptară asupra Romei. Senatul trimise în contra lor pe vestitul bancher Marcus Crasus, care învinse pe răsculați și omorâ pe Spartacus (71). O parte dintre sclavi reușiră a scăpa și voriră a trece în Italia nordică, dar Pompeius care se întorcea din Spania îi întâlni și-i nimici. Pentru a distruge puterea piraților, Senatul și poporul făcură o lege prin care se da lui Pompeius comanda puterilor de mare pe timp de trei ani (71); în trei luni el prinse ca la 2 mii corăbii și 20 mii pirați. Pompeius se purtă cu ei foarte blând și reuși a stârpi hoțiile de mare, coprinse insula Creta și Cilicia în Asia mică, unde se aflau cuiburile principale ale piraților. Pentru aceste servicii Senatul dete lui Pompeius comanda armatelor în contra lui Mithridate, iar poporul făcu o lege prin care se da lui Pompeius puterea nemărginită asupra tuturor statelor din Asia. (67). Mithridate a fost pentru Roma un inamic tot atât de primejdios ca și Hanibal. După moartea lui Sila, el reîncepuse războiul cu Romanii. El se alie cu orașele grecești din Asia mică și cu regele Armeniei Tigranes (69); apoi ordonă ca toți romanii din Asia să fie măcelăriți. Mithridate avea planul ca după ce va supune Grecia să înainteze în Italia și să distrugă Roma. La început el câștigă câteva victorii, dar când Senatul trimise în contra lui pe viteazul Lucullus Lucius (vestit pentru avuțiile, lucsul și ospețele sale fabuloase), regele Pontului începu a se retrage. Brezulescu D., 9 mai 1894”⁷.

În vacanțe, tânărul Brezulescu colinda munții Gorjului alături de savanți străini, care studiau acest colț de țară, ca profesorul Carol Redlich de la Universitatea din Brno, Franz Toula de la Politehnica din Viena, geograful francez Emmanuel de Martonne, prof. dr. Ludovic Mrazek de la Universitatea din București etc. Pe toți acești învățați, Brezulescu îi uimește cu seriozitatea și inteligența sa. Astfel, în lucrarea sa asupra studiilor făcute în România, profesorul dr. Fr. Toula vorbește despre elevul Brezulescu ca fiind de o „inteligență rară, dătătoare de mari speranțe” și nu se sfiește să întrețină cu el o largă corespondență, iar Emmanuel de Martonne scrie și el aceluiași elev: „Dumneata ești din aceia în care cineva poate avea încredere că va face cinste țării lor”⁸.

După ce termină gimnaziul în 1897, Dumitru Brezulescu se pregătește singur la limbile latină și greacă pentru a intra la liceul clasic „Traian” din Turnu Severin. Aici, se remarcă ca un elev excepțional, fiind premiant în fiecare an, iar la sfârșitul liceului este premiant de onoare cu media

⁷Idem, dosar 2/1890-1894, f. 164-167.

⁸Gheorghe Ciorogaru, „Dumitru Brezulescu”, Editura Centrului Județean pentru Promovarea Culturii Tradiționale Gorj, Târgu Jiu, 2010, pag. 10.

D. BREZULESCU

9,50. De asemenea, publică articole la diverse ziare și reviste ca „Șezătoarea Săteanului”, „Cronica”, „Familia”, „Revista Universitară”, „Universul”, „Almanahul Tipografic” etc. În anul 1900, la sărbătorirea zilei de 10 mai la București, a participat și o delegație a liceului „Traian”, condusă de directorul Theodor Costescu. Cu această ocazie, tânărul Brezulescu a ținut la Ateneul Român, o conferință cu titlul „Privire generală asupra Istoriei Românilor”, despre care presa bucureșteană scria: „Publicul electrizat a izbucnit în urale nefsârșite și multe inimi au bătut înfiorate de focul patriotismului ce izvora din cuvintele sale inspirate”⁹. Însuși regele Carol II-a felicitat și i-a înmănat un premiu constând în 40 de cărți.

După absolvirea liceului, s-a înscris la Facultatea de Drept a Universității din București, unde în trei ani și jumătate a dat cele cinci examene de licență absolvind „magna cum laudae”. Teza sa de licență, „Contribuțiuni la studiul proprietății în devălmășie a munților noștri – o pagină din chestiunea țărănească”, a fost comentată și elogiată de personalități ca Spiru Haret („Dacă ar face așa toți care cunosc din chestia țărănească câte o parte mare sau mică, s-ar aduna în curând materialul pentru cunoașterea ei deplină, a cărui lipsă împiedecă azi atât de mult pe cei care ar vrea să facă ceva pentru rezolvarea ei. Să nădăjduim că lucrarea lui Brezulescu, sinceră și serioasă, va avea imitatori”)¹⁰ și Nicolae Iorga („Broșura dl. D. Brezulescu, avocat... are mai întâi o semnătate științifică prin datele și numele ce cuprinde în legătură cu stăpânirea în comun a multora din munții noștri de către urmașii moșului – întâi proprietar, moșnenii. E apoi strigătul de alarmă al unui tânăr iubitor de țară și țărani împotriva anarhiei sălbatice în care se învârte viața acestei proprietăți în devălmășie”)¹¹. După absolvirea Facultății de Drept din București, Dumitru Brezulescu obține titlul de doctor în drept al prestigioasei Universități Sorbona din Paris.

✍️ **Cristian GRECOIU**

⁹Al. Doru Șerban, „Personalități care au fost în Gorj”, Editura Măiastra, Târgu Jiu, 2009, pag. 78.

¹⁰Gheorghe Ciorogaru, *op.cit.*, pag. 23.

¹¹Nicolae Iorga, *Sămănătorul*, anul IV, nr. 48 din 27 noiembrie 1905.

SĂNĂTATE

Proctologia modernă, între prevenție și intervenție minim invazivă

Proctologia se ocupă de diagnosticul și tratamentul afecțiunilor zonei anorectale, o componentă esențială pentru sănătatea digestivă, dar adesea ignorată din jenă sau teamă.

În realitate, multe dintre aceste boli sunt frecvente, tratabile și, depistate la timp, pot fi rezolvate rapid, uneori fără intervenții chirurgicale complexe.

Într-o perioadă în care stilul de viață sedentar și alimentația intens procesată pun tot mai multă presiune pe sănătatea digestivă, proctologia capătă un rol esențial în prevenirea și tratarea afecțiunilor existente. Simptomele proctologice sunt deseori minimalizate: sângerări ușoare, disconfort la șezut, tulburări de tranzit etc. Tocmai această amânare a consultului face ca afecțiunile inițial benigne să evolueze spre forme complicate.

Consultul precoce înseamnă:

- tratament mai simplu;
- recuperare mai rapidă;
- prevenirea complicațiilor;
- excluderea unor boli grave, precum cancerul colorectal.

În calitate de medic primar chirurgie generală cu supraspecializare în proctologie, prin prezentul articol, atrag atenția asupra importanței diagnosticului precoce și asupra abordărilor moderne, centrate pe recuperarea rapidă a

pacientului. Tot mai mulți pacienți ajung la medic cu afecțiuni direct influențate de obiceiurile cotidiene: statul prelungit pe scaun, lipsa mișcării, alimentația săracă în fibre etc. Toate acestea favorizează apariția bolii hemoroidale, una dintre cele mai frecvente patologii proctologice. În paralel, consumul crescut de alimente rafinate și bogate în aditivi este asociat cu o incidență tot mai mare a bolilor inflamatorii intestinale, afecțiuni care afectează inclusiv persoane tinere. Simptome aparent banale, precum tulburări de tranzit, oboseală persistentă, anemie sau sângerări digestive, nu trebuie ignorate. Evaluarea de specialitate și investigațiile adecvate pot face diferența între un tratament simplu și unul complex. Experiența clinică a arătat că depistarea în stadii incipiente permite tratamente minim invazive și evitarea terapiilor oncologice agresive.

În proctologie, prevenția are o valoare decisivă. Majoritatea cancerelor colorectale se dezvoltă lent, pornind de la polipi benigne care pot fi identificați și îndepărtați la timp. Colonoscopia rămâne metoda esențială de screening, recomandată chiar și persoanelor fără factori de risc după vârsta de 45 de ani. Monitorizarea periodică este la fel de importantă, deoarece riscul de recidivă nu dispare complet după prima intervenție.

În mod clar, toate informațiile furnizate sunt parte din tot ceea ce a însemnat pentru mine practică medicală, valorificată fie pe perioada anilor de studiu din cadrul Facultății de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” din

Timișoara, fie complet influențată de formarea mea profesională internațională, în special de perioada de rezidențiat pe care am desfășurat-o în Franța. Pot spune că modelul occidental mi-a dovedit că se poate pune accent pe spitalizări scurte, mobilizare precoce și reluarea rapidă a alimentației, principii care contribuie la o recuperare mai bună fizică și psihologică a pacienților.

De altfel, consider că, în sistemul medical, medicul de familie reprezintă primul punct de contact și, adesea, cel mai constant reper pentru pacient. Spre deosebire de consultațiile punctuale din ambulatoriu sau spital, relația cu medicul de familie se construiește în timp, ceea ce îi permite acestuia să aibă o imagine completă asupra stării de sănătate, istoricului medical și factorilor de risc individuali. Această perspectivă globală transformă medicul de familie într-un veritabil coordonator al îngrijirii medicale. El nu tratează doar simptome izolate, ci interpretează semnele în contextul întregului tablou clinic și al evoluției pacientului în timp. Astfel, poate face diferența între o problemă minoră ce poate fi gestionată la nivel primar și o situație care necesită evaluare de specialitate. Un rol esențial îl are medicul de familie prin trimiterea corectă către specialistul potrivit. Cunoscând antecedentele personale și familiale, tratamentele urmate și eventualele afecțiuni cronice, acesta poate orienta pacientul către serviciile medicale adecvate, evitând investigațiile inutile și scurtând timpul până la diagnostic.

Această „canalizare” eficientă a pacientului în sistem contribuie nu doar la o îngrijire mai rapidă, ci și la utilizarea judicioasă a resurselor medicale.

În contextul creșterii incidenței patologiilor colorectale, mesajul meu este unul simplu, dar esențial: prevenția și diagnosticul precoce rămân cele mai eficiente instrumente ale medicinei moderne. Orice investigație sau informație legată de anumite simptome proctologice pot fi oferite în cadrul Spitalului Orășenesc „Sfântul Ștefan” Rovinari - unde activez în prezent - sau în cadrul cabinetului medical privat din Novaci, aflat în același sediu cu Medlife, str. Dimitrie Brezulescu, nr. 16, în fiecare zi de joi (telefon: 0727260738). Mărturisesc că dintotdeauna m-am simțit atras de zona aceasta de munte și am rămas legat de oamenii locului încă din perioada februarie 2016-martie 2021, când am lucrat la Spitalul Orășenesc Novaci, ca medic specialist chirurgie generală.

În încheiere, îndemn fiecare persoană să nu amâne consultul atunci când apar simptome și să privească medicina modernă cu încredere. Astăzi există metode de diagnostic rapide și tratamente minim invazive care pot schimba radical evoluția unei boli, dacă sunt aplicate la timp. Uneori, diferența dintre un tratament simplu și o luptă dificilă se măsoară în zile, iar prevenția și intervenția precoce pot însemna, la propriu, salvarea vieții.

**Medic primar chirurgie generală,
Ciprian MARINA**

Debut poetic

Prietenia, cel mai de preț cadou

ANGHEL ARIANA-MARIA (10 ani)

Într-o zi toridă cu soare,
Într-un colț al camerei,
Stă un mic copil ce are
În brațe,

O jucărie mare.
Dar, nu-i o jucărie
Normală-n toate cele.
Este ruptă și stricată,
Piese din ea aruncate,
Peste tot împrăștiate.

Un alt copil,
Vesel și bucuros,
Nu noros,
Și fericit ca nimeni altul.

Il ridică de pe jos

Pe copilul bosumflat,
Ce atunci era supărat
Și acum ce mai zâmbea
Și se juca!

De la un copil mai trist,
A devenit unul optimist.
Acum râde și se joacă
Sare-n trambulina înaltă
Cu copilul fericit
Ce acum a investit
Iubire și prietenie
Pentru-ntreaga omenire!
„Și ce frumos este afară”,
Zicea copilul supărat,
Ce fusese bosumflat
Odată!

Împreună, din iubire

PARASCHIVESCU ȘTEFANIA (10 ani)

Să ai prieteni, e frumos și bine.

Îi ajuți și tu, dar și ei pe tine.

Vă susțineți mereu și vă apărați,

Dar aveți și momente în care vă certați.

Prietena mea cea mai bună este sora mea.

Mă ajută mereu, dar și eu pe ea.

Mă iubește și îmi spune mereu

Să am grijă de mine și să fiu eu.

Cu iubirea nu știi cum e,

Dar sora mea adesea-mi spune

Că-i un sentiment frumos,

Dar uneori periculos.

Eu o iubesc acum pe mama,

Pe bunici și pe tata.

O să vină o zi în care

În inima mea va fi soare.